

***Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi
vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä
annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3
ja 11 luvun muuttamisesta
- Suomen ympäristökeskuksen lausunto***

Eduskunnan ympäristövaliokunta, 12.11.2024

Ryhmäpäälikkö Milla Mäenpää-Engelbrecht,
Meri- ja vesiratkaisut/vesien- ja merenhoitoryhmä

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Syken rooli vesien- ja merenhoidossa

YM ja MMM määräämiä tehtäviä (Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 4 §)

- Asiantuntijatuki: yhdenmukaistaminen, ohjeet, kansalliset ja EU työryhmät, koulutus
- Tietojärjestelmät ja raportointi
- Seurannan ohjeistus ja osa seurannasta
- Mallinnus ja muut päätöksentekoa tukevat työkalut
- Verkkosivut (vesi.fi, itameri.fi, järvi-meriwiki, ymparisto.fi..)
- Tutkimus- ja selvitystyö, joka tukee suunnittelua ja sen toimeenpanoa

Vesien tila

- Tuorein arvio (2019) Manner-Suomen sisävesien ekologisesta tilasta: että järvien pinta-alasta 87 prosenttia ja jokivesistä 65 prosenttia on hyvässä tai erinomaisessa tilassa.
- Muutos tilassa on ollut hyvin hidasta, mutta pääosin parempaan.
- Erinomaisessa ekologisessa tilassa olevia vesistöjä 1803 kpl, joista valtaosa on järvivesisimuodostumia (1478 kpl) ja loput jokivesimuodostumia.
- Etenkin Etelä-Suomessa on hyvin vähän erinomaisen tilassa olevia jokia (43 kpl vesienhoitoalueilla 1–3). Osassa etenkin suurempien vesien tyypeistä erinomaisen tilan vesiä on hyvin vähän jäljellä.
- **Näiden jäljellä olevien luonnontilaisten tai lähes luonnontilaisten vesien tilaa ei olisi tulisi missään tapauksessa huonontaa ilman erittäin painavia syitä.**
- Seuraava tila-arvio tehdään vuoden 2025 aikana.

Poikkeusten käyttö

- Poikkeuksia on Suomessa käytössä, mutta pääsääntöisesti on jatkettu aikatauluja.
- Lievennettyjä tilatavoitteita on käytetty toistaiseksi hyvin varovasti, pintavesien ekologisesta tilasta 4:ssä vesimuodostumassa ja yksi pohjavesimuodostumassa.
- Nyt esitettävää nyk. lainsäädännön 23 §:n mukainen poikkeus on ollut mahdollinen asettaa vesienhoitosuunnitelmassa ja direktiivin mukainen
 - Poikkeusten edellytyksiä on arvioitu vajaassa 90 tapauksessa
 - Poikkeusta ei ole toistaiseksi asetettu

Näkemyksiä lainsäädännön muutoksesta

- Lakimuutos on todettu selvityksiin perustuen tarpeelliseksi ja vastaa nykyistä oikeudellista tilaa.
 - Esitys direktiivien mukainen ja peilaa tuomioistuinten ja komission tulkintoja
- Esitys on huolellisesti valmisteltu ja vaihtoehtoja esitetty
 - Yksittäisen hankkeen poikkeusta koskevan poikkeuspäätöksen kytkeminen lupaprosessiin on punnittu ratkaisu, joka perustuu tutkijoiden tekemään selvitykseen, jossa osallistettiin eri toimijoita.
- Poikkeusten osalta muutos ei vaikuta olemassaoleviin kriteereihin, joten poikkeamien käyttö vesienhoidon tavoitteista ei muuttumassa merkittävästi lakimuutoksen myötä.

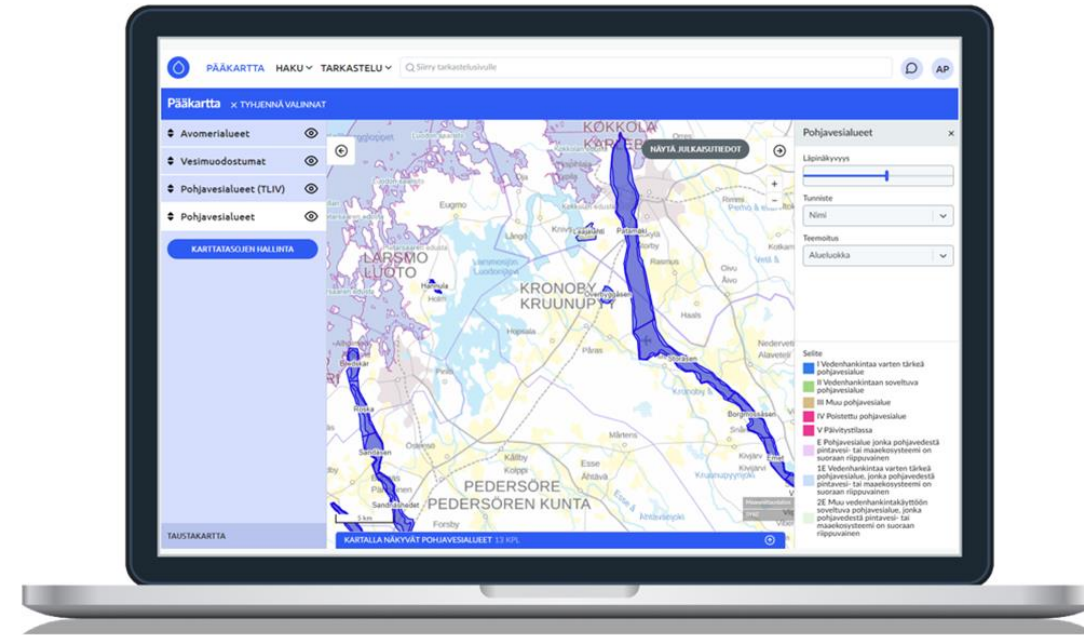

Käytännön soveltaminen ratkaisee

- **Ehdotetun lain voimaantulo ei itsessään aiheuta merkittävää lisäriskiä vesien tilan huonontumiseen kansallisessa mittakaavassa, mutta paljon riippuu toimeenpanon onnistumisesta ja käytännöistä.**
 - Vaikka hanke edistäisi uusiutuvan energian käyttöönottoa, on sen täytettävä kaikki poikkeamisen muut edellytykset.
 - Poikkeaminen vesienhoidon ympäristötavoitteista ei voi myöskään oikeuttaa poikkeamaan muun EU:n tai kansallisen lainsäädännön vaatimuksista.
- **Tarvitaan tarkentavaa sääntelyä (asetuksia) ja ohjeistusta:**
 - Miten arviointi laatutekijäkohtaisesta luokittelusta ja poikkeusten käytöstä toteutetaan käytännössä: eri tahojen rooli ja vaiheet, vaikutukset useaan muodostumaan.
 - Pohjavesien laatunormien soveltaminen tulkittaessa heikentämiskielloa ottaen, sekä pohjaveden pilaamiskiellon (YSL 17 §) ja heikentämiskiellon välinen suhde.
 - Eri vaiheissa kerättyjen tietojen toimittamisesta viranomaisen käyttöön ja tietojärjestelmään tulee tarkentaa.

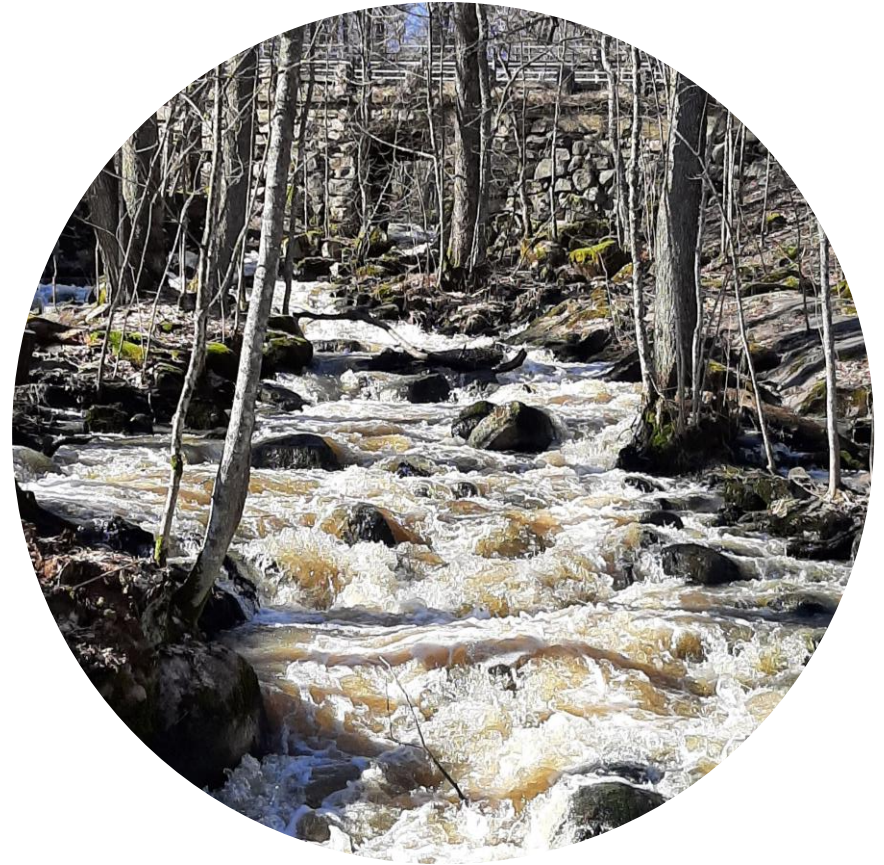
Tietoa ja työkaluja

- Yhteiskunnan ja ympäristöpolitiikan toimivuuden vuoksi tarvitaan myös toimintaa, jolla voi olla vesistöriskejä, mutta on erittäin tärkeää, että näitä **riskejä hallitaan tiedolla**.
 - Keskeistä on kaikille tarjolla oleva riittävä tietomäärä: avoin tieto vesien tilasta ja vaikutusmahdollisuuksista pitää turvata.
 - Seurantatietoa tarvitaan sekä tilan ja sen muutoksen arviointiin, että mallien ylläpitoon ja kehittämisen pohjaksi.
 - Tarvitaan lisää sekä vesiseurantaa että sitä tukevia uusia menetelmiä kuten satelliittihavainnot, dronit jne.
- Ympäristön muutosten ennakoimiseksi tarvitaan mahdollisimman toimivia, Suomen oloihin kehitettyjä ja yleisesti hyväksyttyjä malleja.
 - Malleja ja työkaluja tarvitaan sekä fyysisten muutosten arvioimiseksi että laajempien vaikutusten arviointiin.

Ehdotetun lain lisäksi vesiensuojelua pitää kehittää

- Pienvesien suojelu turvattava
- Haitallisten aineiden yhteisvaikutukset ja uudet tiedot huomioon (esimerkiksi sulfaatti)
- Valuma-aluekokonaisuus: kokonaiskuormitus hallintaan
- Kompensaatioiden käytön mahdollisuus selvitettävä
- Vaikutusten arviointia ja päätöksentekoa tukevien työkalujen edelleen kehittäminen.

Teemme tiedolla toivoa.

syke.fi | ymparisto.fi

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute